

Q33 Bůh - důležitost v životě

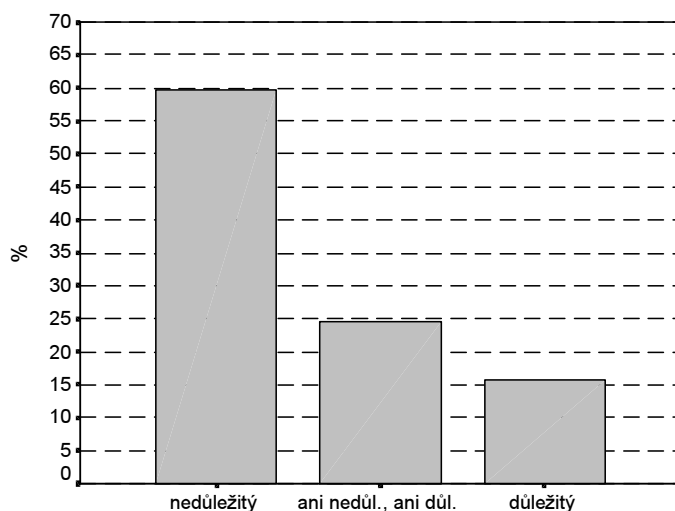
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 vůbec ne důležitý	778	40,8	42,1	42,1
	2	192	10,1	10,4	52,5
	3	133	7,0	7,2	59,7
	4	67	3,5	3,6	63,3
	5	205	10,8	11,1	74,5
	6	99	5,2	5,4	79,8
	7	84	4,4	4,6	84,4
	8	79	4,1	4,3	88,7
	9	51	2,7	2,8	91,4
	10 velmi důležitý	158	8,3	8,6	100,0
	Total	1846	96,8	100,0	
Missing	-2 neodpověděl/a	17	,9		
	-1 neví	45	2,3		
	Total	62	3,2		
	Total	1908	100,0		

Nová proměnná

Q33KAT Důležitost boha v osobním životě-kat

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nedůležitý	1103	57,8	59,7	59,7
	2 ani nedůlež., ani důlež.	455	23,9	24,7	84,4
	3 důležitý	288	15,1	15,6	100,0
	Total	1846	96,8	100,0	
Missing	System	62	3,2		
	Total	1908	100,0		

Početní kontrolu rychle zjistíme, že kolapsované hodnoty původní proměnné odpovídají novým kategoriím a že tedy nová proměnná je vytvořena formálně správně. Vidíme, že Bůh je důležitý asi pro 16 % české populace, nedůležitý je pro 60 %.

Důležitost boha v osobním životě-kat

Count

Příklad P3.2: Ve výzkumu hodnotových orientací EVS ČR 1999 byly respondentům položeny mimo jiné i tyto tři otázky:

q42: *Myslíte si, že žena musí mít děti, aby se splnilo její poslání, nebo to není nutné?*

1. potřebuje děti 2. Není to nutné -1. Neví -2. Neodpověděl(a)

q43: *Souhlasíte, nebo nesouhlasíte s následujícím výrokem? Manželství je zastaralá instituce.*

1. Souhlasí 2. Nesouhlasí -1. Neví -2. Neodpověděl(a)

q44: *Chce-li žena dítě, ale chce je vychovávat sama a žít bez muže, schvalujete to, nebo ne?*

1. Schvaluji 2. Neschvaluji 3. Záleží na okolnostech -1. Neví -2. Neodpověděl(a)

Z těchto tří proměnných je možné vytvořit novou proměnnou, která bude vyjadřovat, do jaké míry je respondent stoupencem nebo odpůrcem role ženy v moderní společnosti. Asi se shodneme v tom, že ti, kdo si myslí, že žena nemusí mít děti, aby se splnilo její poslání (q42, varianta odpovědi 2), a současně se domnívají, že manželství je zastaralá instituce (q43, varianta 1) a současně schvalují to, že žena může mít dítě a vychovávat ho bez muže, když nechce (q44, varianta 1), jsou jistě ve svých postojích blízcí názorům feministického proudu.

Abychom mohli novou proměnnou vytvořit, musíme udělat jeden drobný mezikrok. Feministické postoje u proměnných q43 a q44 jsou indikovány variantou jedna, zatímco u proměnné q42 variantou dvě. Tuto proměnnou proto musíme rekódovat tak, aby i zde byl feministický postoj obsažen ve variantě jedna. Jakmile to provedeme, budeme moci dát SPSS jednoduchý případ: Jestliže respondent odpověděl v otázkách q42, q43 a q44 variantou 1, nechť má v nové proměnné Feminist také hodnotu 1. Všichni ostatní nechť mají hodnotu 2 (a jsou to ti, kteří nebyli ve svých odpovědích tak feministicky consistentní).

Postup

- a) Nejdříve rekódujme proměnnou q42 tak, aby hodnota 1 v původní proměnné nabyla v rekódované proměnné (označme si ji jako q42rek) hodnoty 2 a původní hodnota 2 nabyla v q42rek hodnoty 1.

Q42 Žena musí mít děti, aby splnila poslání

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	1 ano	795	41,7	44,1
	2 není to nutné	1007	52,8	55,9
	Total	1803	94,5	100,0
Missing	-2 neodpověď/děl/a	7	,3	
	-1 neví	99	5,2	
	Total	105	5,5	
Total		1908	100,0	

Q42KAT Potřebuje žena děti?

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	1 Není nutné	1007	52,8	55,9
	2 Potřebuje	795	41,7	44,1
Total		1803	94,5	100,0
Missin System		105	5,5	
Total		1908	100,0	

Transformace proměnné q42 proběhla úspěšně, správně jsme popsali i varianty znaku q42kat (*value labels*). Pro ty, kdo jsou již obeznámeni s možnostmi *Syntax* uvádíme i syntaktický zápis tohoto příkazu

```
RECODE
  q42
  (1=2) (2=1) (ELSE=SYSMIS) INTO q42kat .
  VARIABLE LABELS q42kat 'Potřebuje žena děti?'.
  EXECUTE .
```

Nyní tedy můžeme vytvořit novou proměnnou za použití procedury *Count*. Opakujeme, že v ní musíme dát SPSS v příslušném dialogovém okně příkaz, aby u proměnných q42kat, q43 a q44 napočítal výskyt odpovědí variantou 1. Syntakticky tento zápis vypadá takto:

```
COUNT
  Feminist = q42kat q43 q44 (1) .
  VARIABLE LABELS Feminist 'index z q42kat, q43 a q44' .
  EXECUTE .
```

Výsledek:

FEMINIST index z q42kat, q43 a q44

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	593	31,1	31,1	31,1
1	773	40,5	40,5	71,6
2	444	23,3	23,3	94,9
3	98	5,1	5,1	100,0
Total	1908	100,0	100,0	

Jak tuto tabulku číst? 0 znamená, že to jsou respondenti, kteří ani jednou v uvedených třech otázkách neodpověděli variantou 1. Jsou to tedy antifeministé a v našem souboru jich bylo 31 %. Varianta 3 jsou respondenti, kteří jsou stoupenci feministické ideologie. Těch bylo 5 %. Varianta 2 v sobě skrývá respondenty, kteří ve třech otázkách dvakrát vyjádřili feministické stanovisko (ale nevíme, v kterých dvou otázkách to bylo) a varianta 1 jsou respondenti, kteří ve třech otázkách zaujali feministický postoj jenom jedenkrát. Pokud bychom chtěli být v interpretaci poněkud volnějši, mohli bychom říci, že k feministickému postoji inklinuje v ČR 28 % populace (sečetli jsme varianty 3 a 2), zatímco nefeministický postoj zaujímají 72 % populace (součet variant 0 a 1). Ihned je ale třeba dodat, feministický pouze z hlediska námi použitých indikátorů.

Proměnná *Feminist* je vlastně sumnovaným indexem, tedy proměnnou, která má intervalový charakter. A i když má jenom krátkou, čtyřbodovou stupnici (všimněte si, že nula je zde interpretačně smysluplnou hodnotou), je možné ji popsat i z hlediska příslušných měr, to je středních hodnot a měr variability.

Compute

V sociologických výzkumech založených na standardizovaném dotazování se rutinně klade otázka na zjištění věku respondenta tak, že je požádán, aby sdělil rok svého narození. Ve výzkumu EVS zněla takto:

q85: Můžete mi, prosím, sdělit rok svého narození: 19

(tazatel doplnil do formuláře dotazníku poslední dvojčíslí, takže např. u respondentky narozené v roce 1954 doplnil 54).

Takto vypadá proměnná q85 v datech (ukázka je omezena na prvních patnáct případů (cases). Procedura *Analyze – Reports – Case Summaries*:

Case Summaries^a

Cases	Variables
	Q85 Rok narození
1	34
2	61
3	35
4	41
5	68
6	54
7	42
8	64
9	54
10	54
11	35
12	35
13	54
14	54
15	76

a. Limited to first 15 cases.

Z této proměnné získáme proměnnou *vekresp* (věk respondenta) tak, že u každého provedeme jednoduchý aritmetický úkon. Poslední dvojčíslí roku narození odečteme od konstanty 99, neboť rok 1999 byl rokem, v němž se výzkum konal. Je to typická úloha pro proceduru *compute*. Zde je výsledek (opět zobrazujeme jenom prvních 15 případů:

Case Summaries^a

Cases	Variables
	VEKRESP
1	65
2	38
3	64
4	58
5	31
6	45
7	57
8	35
9	45
10	45
11	64
12	64
13	45
14	45
15	23

a. Limited to first 15 cases.

Můžeme zkontrolovat, zdali SPSS počítá správně. Respondent číslo 1 se narodil v roce (19)34. V roce 19(99) mu bylo 65 let. A pro zájemce uvádíme ještě syntax zápisu této procedury.

```
COMPUTE vekresp = 99 - q85 .
EXECUTE .
```

If (Compute If)

Někdy musíme vytvořit novou proměnnou ne na základě aritmetických operací, nýbrž na základě operací logických. Hezkým ukázkou takového postupu je tvorba postmaterialistické typologie, kterou do sociologie vnesl Ronald Inglehart. Abyste tomuto příkladu dobře porozuměli, budete si muset nejdříve přečíst stať L. Rabušice: Je česká společnost 'postmaterialistická'? *Sociologický časopis*, 36 (1): 5—22, 2000, především pasáže na str. 4—6. Ve výzkumu EVS byly příslušné otázky formulovány takto:

POKYN: PŘEDLOŽTE LÍSTEK č...

A532: Hodně se dnes hovoří o tom, k jakým cílům by naše země měla směřovat v nejbližších deseti letech. Na tomto lístku jsou uvedeny některé z cílů, jimž by různí lidé dali přednost. Kdybyste si musel(a) vybrat, kterou ze snah na tomto lístku byste označil(a) za nejdůležitější?

(POKYN: VYZNAČTE POUZE JEDNU ODPOVĚĎ VE SLOUPCI „a“ DOLE)

A533: A který z cílů by byl druhý nejdůležitější?

(POKYN: VYZNAČTE POUZE JEDNU ODPOVĚĎ VE SLOUPCI „b“ DOLE)

	A532 (a) První výběr		A533 (b) Druhý výběr	
Udržet pořádek ve státě	1		1	
Dát lidem větší možnost hovořit do důležitých vládních rozhodnutí		2		2
Bojovat proti růstu cen	3		3	
Bránit svobodu projevu	4		4	
Neví	-1		-1	
Neodpověděl(a)		-2		-2

Stupnici Inglehartova materialismu/postmaterialismu vytvoříme prostřednictvím příkazu „COMPUTE (IF)“. Novou proměnnou nazvěme *pm_orig* neboli post-materialismus–originální (původní) stupnice.

COMPUTE pm_orig = 2.

IF ((q55 = 1 and q56 = 3) or (q55 = 3 and q56 = 1)) pm_orig = 1.

IF ((q55 = 2 and q56 = 4) or (q55 = 4 and q56 = 2)) pm_orig = 3.

VALUE LABELS pm_orig 1 'Mater' 2 'Mix' 3 'Postma'.

A zde je výsledek našeho snažení:

PM_ORIG

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Mater	462	24,2	24,2	24,2
2 Mix	1268	66,5	66,5	90,7
3 Postma	178	9,3	9,3	100,0
Total	1908	100,0	100,0	